

ГОЛОБУТОВСЬКИЙ

Роман Зіновійович

УДК 342.56:3.086

ОКРЕМИЙ ПОГЛЯД НА ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІ

к.ю.н., суддя,
Дніпропетровський
окружний
адміністративний суд

A SPECIAL VIEW ON THE LAW STATUTE OF THE JUDGE

HOLOBUTOVSKIY Roman Zinoviiovych – PhD in Law, Judge, Dnipropetrovsk District Administrative Court

У статті розглядаються питання аналізу правового статусу судді. Досліджуються проблеми визначення змісту категорії правового статусу судді, її складові елементи, визначення обсягу його прав та обов'язків, аналіз їх змісту та особливості етичної поведінки судді, як складової правового статусу. Особливу увагу приділено питанням незалежності та недоторканості представників суддівського корпусу.

* * *

The article deals with the analysis of the legal status of a judge. The problems of determining the content of the category of legal status of a judge, its constituent elements, determination of the scope of its rights and obligations, analysis of their content and peculiarities of the judge's ethical behavior as a component of legal status are studied. Particular attention is paid to the independence and integrity of the judiciary.

It is stressed that in the aspect of these multidisciplinary positions of scientists, the most appropriate is to look at determining the legal status of a judge as a legal phenomenon, through the prism of such general categories as the status of a subject of law, the legal status of a person, the legal status of an official.

Summarizing all the points outlined above, one can conclude that, in the most general form, the legal status of judges is a combination of those provided for by the Constitution of Ukraine, the Law "On the Judiciary and the Status of Judges", the Code of Judicial Ethics, the requirements, restrictions, procedures for granting, suspending and termination of their powers, rights and obligations, guarantees of activity, immunity and liability measures.

Thus, the content of the status of judges, in our opinion, includes the following elements: requirements to them and restrictions; procedures for empowerment; suspension procedures; procedures for termination of authority; the scope of rights and responsibilities; system of guarantees of their activity; volume of immunity; measures of responsibility.

It is emphasized that the institution of judges' professional responsibility, forming a significant component of its legal status, is a phenomenon of a multidimensional phenomenon, in which it is possible to distinguish certain varieties that are defined by different normative categories and entail different legal consequences.

Ключові слова: правовий статус, правовий статус судді, складові правового статусу судді, права та обов'язки судді, етична поведінка судді

Keywords: legal status, legal status of a judge, components of the legal status of a judge, rights and duties of a judge, ethical behavior of a judge

ВСТУП

З моменту набуття Україною незалежності та весь період становлення самостійної держави питання проведення судової реформи не втрачає своєї актуальності. Особливого значення та нового погляду, зазначене набуло після Революції Гідності. Очікування суспільства на нові демократичні перетворення у державі, набули принципово нового змісту. Трансформаційні зміни не минули й судову гілку влади. Можна сміливо стверджувати, що стара судова реформа розпочалась новим еволюційним етапом, з моменту ухвалення Верховною Радою України ЗУ "Про відновлення довіри до судової системи України" [1].

З метою підвищення авторитету судової влади України та довіри громадян до судової гілки влади, відновлення законності і справедливості, зазначений нормативно-правовий акт передбачає проведення спеціальної перевірки суддів на предмет наявності порушення присяги судді під час ухвалення судових рішень в період Революції Гідності.

Саме з того моменту, питання правового статусу судді, змісту його прав та обов'язків, гарантій незалежності та недоторканості, унеможливлення притягнення судді за прийнятті ним рішення, які викликають суспільний резонанс, переслідування з політич-

них мотивів, намагання впливу та контролю судді повертають до себе максимальну увагу не лише з боку суддівського корпусу представників Феміди, а так само з боку наукової спільноти.

Дослідженню зазначеної проблематики свого часу приділили увагу низка вчених-правників, що підтверджує актуальність та постійний інтерес до ангажованої теми. Так загальним питанням аналізу правового статусу судді свого часу присвятили увагу: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, В.М. Бевзенко, О.І. Безпалова, Ю.П. Битяк, С.В. Ківалов, А.В. Кірмач, В.В. Коваленко, С.Г. Ковальова, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Р.О. Куйбіда, Є.В. Курінний, Р.С. Мельник, О.І. Миколенко, Л.М. Москвич, О.А. Музика-Стефанчук, Д.М. Притика, О.С. Проневич, А.В. Руденко, А.О. Селіванов, В.В. Сердюк, М.І. Сірий, М.І. Смокович, Ю.С. Шемшученко та ін. Однак, незважаючи на існування великої кількості наукових праць із зазначених питань, усі вони характеризуються певною фрагментарністю або окремо застаріли.

Ми зі свого боку, спробуємо поглянути на проблему під новим кутом зору, з урахуванням останніх законодавчих змін, демократичних перетворень, очікуванням суспільства до судової влади.

МЕТА РОБОТИ

Метою даної статті стане дослідження правового статусу судді, як носія судової влади, визначення обсягу його прав та обов'язків, аналіз їх змісту та особливості етичної поведінки судді, як складової правового статусу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сукупність використаних під час дослідження методів наукового пошуку викликано метою роботи. Так під час підготовки роботи було використано загальнонаукові та спеціальні методи юридичної науки, що дозволили досягнути поставлену ціль.

Насамперед, основним методом роботи став логіко-семантичний та порівняльно-правовий методи, компаративний метод був використаний для використовувався для визначення напрямків вдосконалення правового статусу суддів, спеціально-юридичний метод був використаний для з'ясування особливостей правового статусу суддів, системно-структурний метод та класифікації дозволив окреслити та проаналізувати складові елементи правового статусу суддів тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Головним завданням судової реформи є трансформація судової влади в державному механізмі, як самостійної впливової сили, незалежної у своїй діяльності від влади законодавчої і виконавчої. Однак незалежність і самостійність суду самі по собі ще не гарантують повного успіху. Адже ефективність судової влади в цілому і, зокрема, цивілізоване правосуддя, обумовлено соціальним і правовим статусом її посередніх носіїв – професійних суддів.

У спеціальній вітчизняній літературі немає єдиної точки зору про поняття правового статусу судді. Відмінності підходів в основному стосуються переліку елементів, що утворюють зміст і структуру статусу. Так, одні автори під статусом суддів розуміють їх юридичне становище, тобто сукупність прав і покладених на них обов'язків, закріплених в законі. Інші дослідники поряд із системою прав і обов'язків до змісту юридичного статусу включають й інші елементи, тісно пов'язані з базовими.

Загалом, слово "статус" в перекладі з латинської означає положення, стан кого-небудь або чого-небудь. В юридичному словнику під "статусом" розуміється правове становище суб'єкта права – громадянина чи юридичної особи, що характеризується і визначається організаційно-правовою формою, статутом, свідоцтвом про реєстрацію, правами і] обов'язками, відповідальністю, повноваженнями, що впливають із законодавчих і нормативних актів [2].

Досліджуючи адміністративно-правовий статус посадових осіб судів України відзначимо, що в літературі висловлюється думка про розуміння статусу як частини, "ядра" правового становища індивіда. Поняттям "статус" охоплюються лише основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина, повнота реалізації яких визначається громадянством і правосуб'єктністю індивіда, а також гарантіями реалізації його прав, свобод та обов'язків [3; с. 48].

Слід зауважити, що значення термінів "статус" і "станoviще" збігається, це слова-синоніми. Проте у літературі були висловлені пропозиції про розмежу-

вання понять правового статусу та правового положення. Здається, що в такому поділі немає особливої необхідності, оскільки смислове подвоєння терміну не сприяє чіткому сприйняттю та аналізу однієї з ключових категорій правознавства.

В юридичній енциклопедії під категорією "правовий статус" розуміється сукупність загальних прав, що визначають правоздатність та основних прав і обов'язків, невід'ємних від осіб, органів, організацій, юридичних осіб [4].

Поняття "статус судді" по-різному розуміється в юридичній літературі. Так, на думку В.С. Декаленко, адміністративно-правовий статус посадової особи суду України не є цілісною категорією, він складається з елементів, сукупність яких і становить адміністративно-правовий статус. Питання про те, які елементи входять до адміністративно-правового статусу посадової особи, є одним із найбільш дискусійних в юридичній науці [3].

Розглядаючи правовий статус судді, М.І. Клеандров зазначає, що статус судді складається з багатьох взаємодоповнюючих один одного компонентів (правового, морального, етичного, психічного, фізіологічного, соціального та інших компонентів), що забезпечують можливість судді здійснювати незалежне, неупереджене і справедливе правосуддя. На думку автора, поняття "статус судді" також може бути сегментований і в розрізі стадій: відбір кандидата в судді і процедура наділення його суддівськими повноваженнями; справедлива діяльність і позаправосудна життєдіяльність судді; відповідальність судді; припинення повноважень судді, включаючи відставку [5].

Л.А. Сергієнко виділяє в якості елементів правового статусу посадової особи права, обов'язки і відповідальність працівника, зумовлені займаною посадою [6, с. 42].

Заслуговує на увагу точка зору Є.Б. Абросимової, яка зазначає, що поняття правового статусу публічного суб'єкта (до яких відноситься суддя) охоплює кілька елементів. Перший характеризує порядок його формування (призначення чи обрання). Другий – порядок припинення діяльності. третій елемент містить характеристику компетенції судді, а також порядок і способи її реалізації. І останній елемент – це особливості правового положення даного суб'єкта, що відрізняють його від інших публічних суб'єктів – носіїв державної власті [7].

У свою чергу, О.М. Костюков до елементів правового статусу посадової особи включає правосуб'єктність, завдання за посадою, основні функції, гарантії, правові форми діяльності, порядок взаємовідносин відповідно до посади [8].

Європейська хартія про статус суддів передбачає, що "статус суддів означає засвідчення компетентності, незалежності та неупередженості" [9].

На наш погляд, в аспекті зазначених різновекторних позицій науковців, найбільш доречним є погляд на визначення правового статусу судді, як юридичного феномена, через призму таких загальних категорій, як статус суб'єкта права, юридичний статус особистості, правовий статус посадової особи.

Узагальнюючи все викладені точки зору, можна зробити висновок, що у найзагальнішому вигляді пра-

вовий статус суддів – це сукупність передбачених Конституцією України, ЗУ "Про судоустрій та статус суддів", Кодексу суддівської етики, вимог, обмежень, процедур стосовно наділення, призупинення та припинення їх повноважень, прав та обов'язків, гарантій діяльності, імунітету та заходів відповідальності.

Таким чином, зміст статусу суддів, на наш погляд, включає наступні елементи:

- вимоги до них та обмеження;
- процедури наділення повноваженнями;
- процедури призупинення повноважень;
- процедур припинення повноважень;
- обсяг прав та обов'язків;
- система гарантій їх діяльності;
- обсяг імунітету;
- заходів відповідальності.

Чинна Конституція та ЗУ "Про судоустрій і статус суддів" містять, перш за все, перелік вимог, що висуваються до кандидатів на суддівські посади. Серед них на першому місці стоять професійні якості, оскільки високий рівень юридичної освіти та професійної підготовки є неодмінною умовою для включення особи до списку претендентів на судову посаду. Таким чином переконані, що непрофесіоналізм та некомпетентність судді є самостійною підставою для відводу та припинення його повноважень.

Як відомо, професіоналізм судді складається не стільки зі знання законодавства і вміння його застосовувати, а насамперед з досвіду правозастосовчої діяльності. Тому до кандидатів на посаду судді пред'являється додаткова вимога – стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років. Наявність підтвердженого правничого стажу є гарантією того, що кандидат на посаду судді має певний фаховий досвід.

Стажем професійної діяльності у сфері права визначений стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти.

Якість суддівства залежить не тільки від рівня професіоналізму і правової культури судді, а й значною мірою від його особистих якостей і характеру, ставлення до виконання своїх обов'язків, вміння вислугувати всіх учасників процесу. Морально-етичні вимоги включено до числа додаткових вимог до суддів та зазначені у діючому законодавстві.

Крім перерахованих, положення ЗУ "Про судоустрій і статус суддів" передбачають ще одну спеціальну вимогу до кандидата в судді, - здавання ним кваліфікаційного іспиту (ст. 78 ЗУ "Про судоустрій і статус суддів").

Кваліфікаційний іспит є атестуванням особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила намір бути рекомендованою для призначення на посаду судді [10].

Закон закріплює процедури добору кандидатів на посади суддів та порядок наділення суддів повноваженнями. Він також містить підстави, процедури зупинення та припинення повноважень служителів Феміди, а також гарантій їх діяльності.

Неможна не звернути увагу, що в теорії права розроблена система гарантій належного функціонування судів. У найзагальнішому вигляді – це умови і засоби, що забезпечують повне та ефективне виконання поставлених перед ними завдань стосовно здійснення

правосуддя. Усі гарантії самостійності судової влади та її носіїв, поділяють на дві групи: загальні та спеціальні. До першої групи відносять економічні, організаційні, політико-ідеологічні, морально-духовні; до другої – власне юридичні, які закріплені у законодавстві та, перш за все, на конституційному рівні.

Судді гарантується перебування на посаді судді до досягнення ним шістдесяти п'яти років (ст. 53 Закону України "Про судоустрій і статус суддів"). Досягнення граничного віку як підстава припинення повноважень судді є не примхою українського законодавця, а наслідком виконання Україною п. 7.1 Європейської хартії про закон "Про статус суддів" від 10.07.1988 р. [11].

На думку В.С. Декаленко, характеризуючи зазначений віковий ценз, підкреслимо, що його встановлення не обмежує незалежність суддів, а дозволяє державі відновити і омолодити кадровий склад судів, підтримувати на рівні трудовий потенціал судових органів. Без вікового цензу практично неможливо замінити суддю, який не може впоратися зі значним обсягом покладених на нього обов'язків, втрачає кваліфікацію в умовах кардинально мінливого законодавства і, в силу біологічного віку, не може підтримувати її на належному рівні [3; с. 52].

Прийнятий після Революції Гідності ЗУ "Про судоустрій і статус суддів" закріплює конституційні положення стосовно суддівського імунітету та встановлює процедуру притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Інститут професійної відповідальності судді, утворюючи значиму складову його правового статусу, являє собою явище багатоаспектне явище, в якому можна виокремити певні різновиди, що визначаються різними нормативними категоріями та тягнуть різні юридичні наслідки. На цій підставі можемо виділити наступні види відповідальності:

– етична, що виникає при порушеннях норм суддівської етики, зафіксованих в корпоративних актах (Кодекс суддівської етики);

– службова, що виникає внаслідок порушення службової дисципліни у процесі діяльності на державній посаді;

– конституційна, що виникає внаслідок невиконання конституційних обов'язків стосовно реалізації правосуддя та втілюється у вигляді припинення суддівських повноважень.

Фундаментальним елементом правового статусу судді виступає незалежність. Незалежність є базова, основна якість судової влади, без якого сучасні процесуальні механізми правосуддя в цілому втрачають свій першочерговий сенс. Трактують незалежності суддів з позицій конституційного принципу правосуддя демократичної держави має на увазі вирішення суддею судової справи виключно на основі закону, в умовах, які виключають будь-який вплив на нього. Норми чинного законодавства закріплюють незалежність судді певним комплексом правових умов та сукупністю гарантій його діяльності. Зокрема, цьому питанню присвячено положення ст. 126 Конституції України, що гарантує незалежність і недоторканність судді. Відповідно до її приписів забороняється вплив на суддю у будь-який спосіб, затримання та утримання судді під вартою чи арештом (без згоди на це

Вищої ради правосуддя), притягнення до відповідальності за ухвалене суддею рішення (крім окремих випадків) тощо.

Незалежність судді не є абсолютною категорією. Слід наголосити, що незалежність суддів важлива не сама по собі, а як гарантія забезпечення головної цінності судового процесу – розгляду справи в межах справедливої судової процедури неупередженим судом. Разом з тим, необхідно підкреслити, що справжнє правосуддя можливо тільки у разі дії незалежного суду, але обов'язково у рамках закону, який визначатиме зміст судових рішень. Крім нормативних обмежень, існують та діють обмеження етичного порядку, регламентовані спеціальними правилами поведінки, що містяться, насамперед, в Кодексі суддівської етики.

На початку ХХ ст. російський юрист А.Ф. Коні писав про те, що "до судді необхідно пред'являти високі вимоги не лише у сенсі вмінь та знань, але й у сенсі характеру. Однак неможливо вимагати від нього героїзму. Звідси необхідність захистити його від умов, які служать підставою для розвитку в ньому вимушеного почуття догодити та малодушності" [12].

Розглядаючи проблему незалежності, в якості принципу правового статусу судді необхідно визначити її як психологічний, внутрішній стан, що відображає систему цінностей, які підтримуються конкретно особою, і знаходиться поза сферою правового регулювання. Разом з тим, існує і зворотна сторона принципу незалежності суддів, яка полягає в безумовному їх підпорядкуванні лише закону. Інакше кажучи, в якості посадових осіб, які перебувають на державній службі, судді зобов'язані обмежувати свої рішення з "... межами закону, підставами закону та способом законом встановленим" [13], що є вираженням принципу законності, закріпленим Конституцією. Ухвалені суддею рішення повинні ґрунтуватися на законі та бути мотивовані належними доказами. Встановлена процедура судочинства та забезпечення процесуальних прав її учасників строго обов'язкова для суддів.

Сформована думка про моральний образі судді у професії та поза нею, є визначальною для престижу всієї судової системи і дієвості правосуддя в країні.

Але принцип незалежності не слід трактувати як вседозволеність. Порушення, допущені суддею, можуть бути оскаржені у встановленому порядку, вони тягнуть за собою дисциплінарну відповідальність аж до припинення повноважень.

Отже, принцип незалежності суддів та вимога їх підпорядкування закону розглядається виключно в нерозривному зв'язку та єдності зазначених положень для забезпечення законного та справедливого правосуддя.

Етичні засади судової діяльності суду і судді відображені в міжнародних правових нормах, в тому числі в ст. 10 Загальної декларації прав людини 1948 р., ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р, ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод, п. 1.5 Європейської хартії про статус суддів.

Суддя, будучи носієм судової влади, володіючи значними владними повноваженнями стосовно інших громадян, не перестає бути людиною зі своїми внутрішніми цінностями, позиціями, схильністю, сприйнятими їм у процесі формування як особистості.

Відповідно, що високі морально-етичні вимоги до нього, зумовлені специфікою його посади. У свою чергу, правила поведінки суддів, зафіксовані в Кодексі суддівської етики, диференційовані за сферами професійної та позаслужбової діяльності.

Морально-етичні норми, утворені сукупністю оціночних, суб'єктивних критеріїв, мають особливу специфікою і без конкретних формалізованих ознак, без посередньо пов'язаних з особливостями професійної суддівської діяльності не можуть перетворюватися в правові критерії та виступати основою дисциплінарної відповідальності.

Не викликає сумніву, що суддівська діяльність до такої міри кардинально відрізняється від інших видів діяльності як позаюридичної сфери, так і всередині її, що передбачає її регулювання не лише нормами права, але й етичними нормами. Морально-етичний елемент вимагає подальшого наукового осмислення, наповнення нормативним змістом, практичного розвитку. Дисциплінарна відповідальність являє собою найважливішу складову суддівського статусу. Під дисциплінарною відповідальністю розуміється самостійний, особливий вид юридичної відповідальності, пов'язаний з професійною діяльністю судді. Зазначений вид відповідальності утворює міждисциплінарний комплексний правовий інститут, який регулюється нормами різних правових галузей.

Інститут дисциплінарної відповідальності суддів не є абсолютно новим для національної правової доктрини. У свою чергу, особливість сучасного інституту дисциплінарної відповідальності виражається у сутності її мети.

Мета існування інституту дисциплінарної відповідальності суддів полягає у підтримці певного рівня ефективності судової системи, необхідного для гарантії захисту свобод і прав людини.

Зміст дисциплінарної відповідальності суддів включає покладання на суддів як конкретних носіїв судової влади обов'язків стосовно: дотримання суспільних відносин, які відповідають інтересам суддівського співтовариства; впливу на суддю несприятливих наслідків у разі вчинення проступку, який порушує закон про статус суддів або корпоративні інтереси суддівської спільноти.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене слід резюмувати, що діюче національне законодавство, що визначає правовий статус суддів зазнало сучасних демократичних змін. Насамперед, законодавчо закріпило в цілому високий статус суддів, а з іншого, дало привід для нової наукової дискусії та офіційних пропозицій стосовно вдосконалення правового становища представників Феміди.

Слід констатувати, що потребу подальшого нормативного вдосконалення: системи відбору (добору) кандидатів у судді; вимог, що висуваються до вже призначених суддів; механізмів притягнення суддів до відповідальності; організації та діяльності органів суддівської самоорганізації та самоконтролю.

Завдання підвищення ефективності судової діяльності, безумовно, вимагає пропозицію найдосконалішої конструкції правового становища осіб, які здійснюють правосуддя, так вдосконалення механізмів здійс-

нення за ними внутрішнього, а також зовнішнього контролю з боку суспільства.

Список використаних джерел

1. Про відновлення довіри до судової системи України: Закон України від 08.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>
2. Большой юридический энциклопедический словарь. М., 2006. 601 с.
3. Декаленко В.С. Адміністративно-правове забезпечення формування кадрів для судів України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2017. 219 с.
4. Юридическая энциклопедия / отв. ред. Б.Н. Топорнин. М., 2001. 1042 с.
5. Клеандров М.И. Статус судьи: правовой и смежные компоненты. М., 2008. 23 с.
6. Сергиенко Л.А. Правовая регламентация управленческого труда. Москва: Наука, 1984. 141 с.
7. Абросимова Е.Б. Правовой статус судьи. Судебная власть / под ред. И.Л. Петрухина. М., 2003. 564 с.
8. Костюков А.Н. Должностное лицо: административно-правовой статус. Правоведение. 1987. № 2. С. 13-19.
9. Европейская хартия о статусе судей / М.И. Клеандров. Указ. соч. С. 373-386.
10. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
11. Європейська хартія про закон "Про статус суддів" від 10.07.1998 р. (Прийняття від 10.07.1998). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_236
12. Кони А.Ф. Уголовный процесс: нравственные начала / А.Ф. Кони. 3-е изд. М.: Изд-во СГУ, 2008. 150 с.
13. Конституція України: Основний Закон від 28.06.1996 № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

References

1. On restoring trust in the judicial system of Ukraine: Law of Ukraine dated 04/08/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18> (in Ukrainian).
2. A large legal encyclopedic dictionary. Moscow, 2006. 601 p. (in Russian).
3. Dekalenko V.S. Administrative and legal provision of personnel formation for the courts of Ukraine: diss. cand. law sciences: 12.00.07. Kyiv, 2017. 219 p. (in Ukrainian).
4. Legal Encyclopedia / ed. B.N. Topornin. Moscow, 2001. 1042 p. (in Russian).
5. Kleandrov M.I. Status of the judge: legal and related components. Moscow, 2008. 23 p. (in Russian).
6. Sergienko L.A. Legal regulation of managerial labor. Moscow: Science, 1984. 141 p. (in Russian).
7. Abrosimova E.B. Legal status of a judge. Judicial power / ed. I.L. Petrukhin. Moscow, 2003. 564 p. (in Russian).
8. Kostyukov A.N. Official: administrative-legal status. Jurisprudence 1987. №. 2. pp. 13-19 (in Russian).
9. European Charter on the Status of Judges / M.I. Kleandrov. Ukaz. soch. pp. 373-386 (in Russian).
10. On the Judicial System and the Status of Judges: Law of Ukraine dated 02.06.2016 № 1402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (in Ukrainian).
11. European Charter on the Law "On the Status of Judges" of 10.07.1998 (Adoption of 10.07.1998). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_236 (in Ukrainian).
12. Koni A.F. Criminal proceedings: moral principles / AF Horses. Moscow: Publishing House of the SSU, 2008. 150 p. (in Russian).
13. The Constitution of Ukraine: Basic Law dated June 28, 1996. № 254k. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-av> (in Ukrainian)